

Cerkveni Glasbenik

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 5 kron,
za cerkve ljubljanske škofije 4 krone, za dijake 3 krone.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

Nekatera liturgična vprašanja.

(Fr. Ferjančič.)

(Dalje.)

4. „Ali se smejo pri peti črni sv. maši uporabljati pred- in poigre in to še celo s polnimi orglami, kar se je tudi ponekod že dogodilo, ali pa se smejo orgle uporabljati samo za spremljevanje petja?“

„Caeremoniale Episcoporum“ v novi izdaji dovoljuje pri petih črnih mašah orgljanje samo kot spremljevanje petja, prepoveduje pa medigre, ker pravi: „silent organa, cum silet cantus“, t. j. orgle molčé, ko molči petje. In to je tudi najprimerneje. Nekateri starejši dekreti pa so dovoljevali pri črnih mašah tudi medigre. Tako n. pr. določuje nek dekret z dne 31. marca 1629, da se pri črni sv. maši smejo trpeti tudi medigre, vendar pa mora biti orgljanje bolj otožnega, žalostnega značaja. Res pa je, da se ta dekret v novi oficijelni zbirki dekretov ne nahaja več. Vendar ker so bile nekdanje dovoljene medigre pri črnih mašah, menijo nekateri (n. pr. Mitterer), da so dovoljene tudi še dandanes tamkaj, kjer obstoji taka navada, toda nikakor ne s polnimi orglami, temveč ogibati se je vseh bliščečih registrov, orgljanje mora imeti resen značaj ter naj se giblje le v nižjih legah.

5. „Ali zadostuje, da se pri peti črni sv. maši poje samo gradual in trakt, ali se mora peti tudi sekvencija „Dies irae“ in katere kitice te sekvencije se smejo izpustiti?“

Ne zadostuje, da se pri peti črni maši poje samo gradual in trakt, temveč se mora peti tudi sekvencija „Dies irae“. Vendar pa ni potrebno, da bi se pele vse kitice. Nek odlok z dne 12. avgusta 1854 dovoljuje, da se smejo nekatere kitice izpustiti. Žal, da se ta odlok v novi izdaji avtentičnih dekretov ne nahaja več. Pa nič ne dé; imamo starejši dekret z dne 11. septembra 1847, v katerem je kongregacija določila, da se morajo peti vsi oni teksti, ki imajo kako priprošnjo v sebi. Iz tega dekreta je torej razvidno, da se smejo izpustiti oni teksti, ki nimajo nobene priprošnje v sebi. Prva kitica „Dies irae“ sicer nima priprošnje v sebi, vendar zaradi primerne začetka je ne kaže izpuščati. Nekaka priprošnja je v 8., 9., 10., 11., 12., 14., 15., 16., 17. in 19. kitici; zaradi zveze je pač treba peti tudi 18. kitico. Lahko se pa tudi še teh katera izpusti, kajti

priprošnja se tu nanaša večinoma na nas, ne pa na duše v vicah. Prava priprošnja za duše v vicah je le v zadnji kitici „Huic ergo parce Deus“, in le zaradi zveze bi bilo treba vzeti še prejšnjo kitico. P. Birkle meni, da se strogi dolžnosti zadosti, ako se poje ali recitira zadnji dve kitici (od „Lacrimosa“ dalje). Gradual in trakt se smeta seveda deloma tudi recitirati.

6. *„Ali se mora po blagoslovu, izvršenem po rimskem obredu, peti 116. psalm „Laudate Dominum“, ali se sme isti popolnoma opustiti ter proizvajati poigra „s polnimi orglami?“*

Psalm „Laudate Dominum“ po blagoslovu ni nikjer zapovedan, sme se torej popolnoma opustiti ter je dovoljena poigra s polnimi orglami. Ravno tako je pa dovoljeno, po končanem blagoslovu — če tudi se je izvršil po rimskem obredu — zapeti kako primerno pesem v domačem jeziku, bodisi evharistično ali pa od praznika. Da je tudi to dovoljeno, je razvidno iz odloka z dne 3. avgusta 1839.

7. *„Ali se sme pri sv. maši pri zadnjem evangeliju, kadar je izpostavljeno sv. Rešnje Telo, ali pri drugih prilikah, kadar je sploh izpostavljeno, na koru igrati s polnimi orglami?“*

To ni nikjer prepovedano in se sme torej vršiti. Meni seveda ugaja ob takih prilikah mnogo bolj tiho preludiranje. Omenjam tudi, da g. Foerster principijelno ni nikdar igral „forte“ v stolnici, ko je bilo na velikem oltarju izpostavljeno sv. Rešnje Telo; in moram reči, da se mi je zdelo to najprimernejše, ker tako tiho igranje pred izpostavljenim Najsvetejšim izraža kaj lepo sveto spoštovanje in ponižno molitev.

8. *„Ali je dopustno pri jutranjicah velikega tedna psalme in lamentacije, in ravno tako veliki četrtek mašne dele po glorijski, ki jih pri nas pojemo dvoglasno, spremljati na harmoniji?“*

Po novejšem odloku kongregacije za svete obrede z dne 11. maja 1911 je v slučaju potrebe to dovoljeno. Na kongregacijo je došlo namreč vprašanje: „Ali se sme pri oficijih in mašah, pri katerih je sicer orglanje prepovedano, rabiti orglanje samo kot spremljevanje in podpora petja na ta način, da sicer orgle molče, ko molči tudi petje?“ In na to vprašanje je odgovorila kongregacija: „Da, v slučaju potrebe“. Ker se je šlo takrat za spremljevanje koralnega petja, je kongregacija z novim odlokom 22. marca 1912 izjavila, da velja ona določba ne samo za koralno, temveč tudi sicer za večglasno petje.

Ta odlok je nekaj čisto novega; po tem odloku se sme v slučaju potrebe tudi pri peti sv. maši o postnih nedeljah, ko je sicer orglanje prepovedano, spremljati petje z orglami, toda samo spremljati, ker medigre nikakor niso dovoljene.

9. *„Na cvetno nedeljo pri pasijonu je doslej sodeloval pevski zbor pojoč vlogo množice ter posameznikov. Ali je to dopustno?“*

Brez dvoma ima g. organist tu v mislih pasijon v latinskem jeziku; kajti kakor list in evangelij, tako se mora tudi pasijon peti v liturgičnem jeziku. Kongregacija za sv. obrede pa je 7. julija 1899 določila, da smejo

laiki peti samo vlogo množice (synagoga, turba), drugega pa nič, torej tudi ne vlog posameznih oseb, n. pr. Petra, Judeža, Kajfa, Pilata i. dr.

10. „Ali se smejo pri procesiji na dan sv. Marka in ob treh križevih dnevih litanije vseh svetnikov slovensko peti, ali se morajo peti v latinskem jeziku? Ali se sme vsaka invokacija pri litanijah samo enkrat peti in kakšni napevi naj se pri tem uporabljajo?“

Omenjene litanije bi se pravilno morale peti v latinskem jeziku, ker spadajo k oficiju, in mašnik ne zadosti svojej dolžnosti, ako jih pri procesiji poje v slovenskem jeziku, temveč jih mora sam za se še enkrat moliti v liturgičnem jeziku. (S. R. C. 3. junija 1904.) Vendar pri nas na deželi se večinoma pojó v slovenskem jeziku, ne da bi temu ugovarjalo škofijstvo, in zato — dokler ne pride izrečna prepoved od zgoraj — se smejo še nadalje peti v slovenskem jeziku.

Ako se pojó litanije v liturgičnem jeziku, je izrečno zapovedano, da se morajo invokacije z odgovori vred duplicirati. (S. R. C. 16. septembra 1865.) Ako se pa pojó v domačem jeziku, odpade to določilo, ker se v tem slučaju sploh ne more zadostiti liturgičnim predpisom.

Kar zadeva napev, se lahko ohrani isti napev, kakor pri latinskih litanijah; seveda mora kak veččak prirediti litanije po koralnem napevu. Vendar pa to ni potrebno; ker se namreč litanije ne pojó v liturgičnem jeziku, je tudi njih napev „ad libitum“. Ponekod imajo navado, da pojó vse invokacije na podoben način, kakor pri navadnih lavretanskih litanijah, seveda s primernimi izpremembami.

(Konec prih.)

Gerbič, „Metodika pevskega pouka“.

P. H.

Cerkveni Glasbenik je prinesel s številko 7. in 8. svojim naročnikom krasen dar, namreč Gerbičevo knjižico „Metodika pevskega pouka“, ki obsega v osmerki 51 strani. Gospod Fran Gerbič, ravnatelj šole „Glasbene Matice“ in odbornik Cecilijinega društva je lansko leto na glasbenem tečaju imel prezanimivo predavanje o metodiki pevskega pouka. Predavanje je tolikanj dopadalo, da smo prosili gosp. ravnatelja, naj je pripravi za tisk, ker Cecilijino društvo bo rade volje založilo knjižico in jo dalo društvenikom kot glasbeno darilo. Knjižico imamo sedaj v rokah, seznanimo ž njo glasbeno občinstvo.

Knjižica ima dva dela. Prvi vsebuje 15 poglavij, ki obravnavajo pevske organ in njegov ustroj, večbanje in obseg glasov, mutacijo, pravila za petje, dihanje, napake v glasu, kategorije glasov, lastnosti dobrega pevca, registre in njih izravnavanje, gibčnost, polnozvočnost glasu, okraske v glasbi, besedilo. — Na kratko je povedano vse, kar mora vedeti učitelj petja, važno je zlasti poglavje o dihanju. Knjižica ni učna knjiga, ampak je odtis predavanja; predavanje pa podaje poslušalcem le nekako okostje pevske metode; kljub temu je profesor Gerbič s svojim predavanjem presenečil po-

slušalce, ker večina še nikoli ni čula tako temeljitega nauka o pevskem organu in njegovi umetniški uporabi. Gerbič pa ne bi bil dosegel tolikega uspeha, da ni pojasnil svojega predavanja s podobami, ki jih je narisal sam in ki so pridejane knjižici na štirih listih. Tudi je ilustriral cel pouk z demonstracijami, ki se jih bo vsak udeležnik z veseljem spomnil, ko bo čital knjižico.

Drugi del podaje kratko navodilo za pouk v petju; so samo iskrice, a tako svetle, da je kmalu jasna cela pot pevskega pouka.

Metodika pevskega pouka je bila pri nas dosedaj neobdelano polje, jelo se je pa orati po njem v novejšem času. Posebno intenzivno se pojavlja na njem g. prof. Druzovič, z našo knjižico se mu pridružuje gosp. ravnatelj Gerbič. Ko bi se vsi organisti in učitelji po šolah poprijeli načel, ki so razložena v tej knjižici, kmalu bi bilo bolje; nič več se ne bi drli šolarji in se učili par pesmic za parado, društva bi imela pred očmi bolj pouk, nego prezgodnje produkcije in tako bi se dvignilo zanimanje za pevsko umetnost med našim narodom.

Gosp. Gerbič je tudi obogatil glasbeno terminologijo; za izraze ni v zadregi; jemlje jih iz narodnega skladišča, izvoli take, ki so najbolj značilni.

Oleščave ali okraski ne spadajo strogo v njegovo razpravo, vendar pevec najde tukaj z lahkoto, kar se v večjih delih stakne z velikim trudom.

Jezik je domač, vendar bo v drugi izdaji treba tanjše pile. Najmanj so se posrečili duali.

Gosp. pisatelj naj kar pripravi drugo izdajo, ker knjižica je tolike važnosti, da je ne bo mogel pogrešati noben pevec, kaj še le pevovodja.¹⁾

Druzovič: „Lira“.

Lansko leto (1911) je založila in izdala Katoliška Bukvarna v Ljubljani I. zvezek letos (1912) pa II. zvezek Druzovičeve „Lire“, pesmarice, namenjene srednješolski mladini. — Zdaj, ko imamo v rokah celo delo, se nam zdi primerno in potrebno izpregovoriti o tej zbirki nekoliko več besed.

Prvi zvezek prinaša v predgovoru kratek obris zgodovinskega razvoja slovenske pesemske glasbe. Druzovičeva tozadevna razdelitev v tri dobe je prav dobra in točna. Dostavljam samo to, naj bi se bil pri prvi dobi imenoval tudi Miroslav Vilhar; kar se pa Maškov tiče, naj bi se bila imenovala: oče Kašpar in sin Kamilo. O bratih Ipavcih sodim, da spadata, če tudi že v prvo dobo, vendar sigurno tudi še v drugo poleg Nedveda, Gerbiča in Foersterja. Dr. Benjamin Ipavic spada deloma še v tretjo dobo; saj je bil eden najmarljivejših sotrudnikov „Novih Akordov“ od početka njih obstoja (1901) skozi osem let do svoje smrti († 20. dec. 190.) in objavil v omenjenem listu 8 skladb za klavir, 15 samospbevov s klavirjem in 3 mešane zборе. Kajpada se je dr. Benjamin Ipavic v „Novih Akordih“ držal večinoma še sloga druge dobe, a je obenem tudi s časom napredoval.

Za predgovorom stoji v „Liri“ zaznamek glasbenikov in skladateljev, ki so zastopani v pesmarici. Od slovenskih skladateljev so zastopani zares skoro vsi, kar je pomenljivejših in markantnejših. Gallusa (Petelina) je g. Druzovič uvrstil

¹⁾ Knjižica se dobiva v Kat. Bukvarni v Ljubljani. Cena 1 K 50 vin.

med neslovanske; a po krivici. Gallus je bil prvič Slovenec, kar g. avtor omenja, in je deloval med Slovani, zlasti v Olomucu in v Pragi. Če ga nemški zgodovinarji prištevajo Nemcem, jim tega že ne moremo tolikanj zameriti, a mi Slovenci pripoznajmo, pa veseli in ponosni bodimo, da je Gallus (Petelin) naš.

V opombi citira g. Družovič vire, iz katerih je vzel napeve slovanskih in drugih narodnih pesmi; dalje omenja razne zbirke, iz katerih so bili za „Liro“ ponatisnjeni razni zbori. Med temi zbirkami bi bilo treba omeniti vsaj še Hladnikovih 10 moških zborov, od koder sta vzeti štv. 9. in 27. I. zv., in Aljaževo Slovensko Pesmarico (I. in II. del), od koder je vzetih več zborov. Skladbe: štv. 9. in 27. v I. zv. in štv. 8. v II. zv. so bile torej že objavljene; istofako tudi štv. 28. v II. zv. (glej „Nove Akorde“, IX. letnik, štv. 2.), v katerem zboru so nam novi samo prvi trije takti ad libitum, 4. in 5. takt za 1. in 2. tenor in še par prememb v zboru samem, napravljenih iz neznanega nam vzroka.

V teoretičnem delu, ki ga prinaša „Lira“ od str. 9.—69. I. zv., nahajamo predvsem notno teorijo s posebnim ozirom na čveterglasni moški zbor, dalje teorijo pavz in takta, predstavljalna znamenja, znamenja za tonovo moč (dinamiko) in razna druga v glasbeni pisavi potrebna znamenja. Slede najbolj navadne tonove lestve (škale) in tonovi načini. Škale: H-, Fis-, Cis-, Des-, Ges- in Ces-dur manjkajo. Radi celotnega pregleda durovih skal bi pač v to knjigo pristojale. Ravno tako so v „Liri“ navedene samo najbolj navadne molove in tudi tu samo melodične škele; v teoretičen del te srednješolske pesmarice bi brezdvomno spadale tudi harmonične in to tem bolj, ker harmoničnim skalam lastno zvečano sekundo od VI.—VII. stopnje dobimo večkrat v jugoslovanskih narodnih pesmih in kakor tudi v umetnih zbiorih sploh.

Nauk o intervalih je obdelan kar mogoče na kratko. Nekoliko besednega pojasnila bi tu ne bilo odveč.

Glede tujih izrazov, še posebno glede izrazov za tempo (*allegretto*, *andantino*, *recimo* še: *adagietto*, *larghetto*) se mi zdi, da stvar ni dosti jasno označena. Na pr. pri „*Andantino* — precej mirno“ utegne marsikdo misliti, da pomeni ta izraz počasnejši tempo nego *andante*; a je nasprotno res. *Andantino* je isto kot *poco andante*; a to pomeni hitreje nego *andante*. Sicer se pa izraz „*andantino*“ največkrat rabi z ozirom na kratkost (kratko trajanje) kake skladbe. (Glej Riemann, *Musiklexikon*, VI. izdaja, str. 34.) V tem oziru je najboljše držati se pravila, da zmanjševalne oblike (—etto, —ino) pomenjajo pri hitrih tempih (*allegro* etc.) manj hitro, torej nekoliko bolj počasi, pri počasnih tempih (*andante*, *adagio*, *largo* etc.) pa manj počasi, torej nekoliko hitreje.

Glavni pravili za pevcé in tvarjanje glasnikov je obrazloženo na str. 17.

Eno- in večglasne pevske vaje v najnavadnejših tonovih načinih zavzemajo 52 strani in so večinoma dobre, oziroma prav dobre. Nekaj je pisanih v vijolinskem, nekaj v basovskem ključu. Zelo umestno. Kot manj prikladno vajo smatram štv. 6. na str. 26. radi prevelikega obsega (dve celi oktavi!). Ta vaja ni niti za tenorje, ker je prenizka, niti za basiste, ker je previsoka. — Tiskovna pomota je pri 10. vaji na str. 37., kjer mora v zadnjem taktu v basu stati spodnji g. Pri 9. vaji na str. 41. bi v III. taktu nasvetoval izpremeniti četrtniko *b* v dve osminki: *b* in *a*, da se izognemo slabi sinkopi. Iz istega razloga naj odpade lok v zadnjem taktu 12. vaje na str. 42. Pri 14. vaji na str. 49. je pri sklepu razvez sekundakorda napačen; zadnji akord mora biti sekstakord, torej v basih: *cis* in *e*. Če pa hočemo ohraniti sklep v trizvoku, mora peti II. bas na zadnji udar predzadnjega takta spodnji *e*. Jako slab vzgled je 15. vaja na str. 55. Napačen je prvič razvez dominantnega septakorda, ker gre septima v sekundi navzgor. Seveda sme pod gotovimi pogoji tudi septima iti navzgor, toda pri sklepu kake skladbe in zlasti vokalne je to nedopustno, ker kratkomalo za uho nezadovoljivo. Žal se ravno ta napaka prav pogosto nahaja v zbiorih te zbirke (št. 10., 23., 27., 46. I. zv. in štv. 46., 51. II. zv.). Drugič je omenjena vaja slaba vsled trdih in nenaravnih postopov v II. tenoru in I. basu. — Za zadnji dve vrsti 3. vaje na str. 56. ni več primeren $\frac{3}{4}$ takt, ampak $\frac{6}{8}$; vsaj pisava ga zahteva. — Pri 10. vaji na str. 65.

mora v 6. taktu pred tretjo osminko v basu stati razveznik ali kakor ga ocenjevatelj „Lire“, g. M. Bajuk v 197. Slovenčevi številki imenuje „preklcaj“.

Poleg teoretičnega dela prinaša I. zvezek Družovičeve „Liri“ 57 moških zborov, med temi največ narodnih (12 slovenskih, 1 hrvaško, 2 starohrvaški, 2 srbski, 1 bolgarsko, 1 češko, 3 poljske, 2 maloruski, 3 ruske, 1 nemško, 1 napolijsko in 1 francosko), nekaj domovinskih ter pesmi razne vsebine in za razne prilike. Zbori v I. zvezku so večinoma precej lahki. Zelo čedni in prikupni so izvirni zbori: trije Adamičevi (št. 15., 25. in 32.), dva Gerbičeva (št. 17. in 39.) in Hladnikov (št. 24.). Hladnikov že objavljeni zbor „Škrjančki“ (št. 8.) je v „Liri“ izboljšan, zlasti I. vrsta na str. 88.

Nekateri zbori ki jih je g. Družovič sprejel v „Liro“, so bili že parkrat natisnjeni, n. pr. P. Ang. Hribarjeva „Brambovska“ (št. 5. I. zv.) v IX. zv. Glasb. Matice in v Aljaževi Pesmarici, Maškova „Pri zibeli“ (št. 8. II. zv.) v IV. zv. Glasb. Matice in v Aljaževi Pesmarici, Fajglava „Pobratimija“ (št. 40. I. zv.) v XVI. zv. Glasb. Matice in Aljaževi Pesmarici; morda tudi še katere druge. Glede ponatisa teh skladb g. Družovič pač ni ravnal prav, ker jih je ponatisnil iz starejših Matičnih zvezkov, ko je vendar Aljaževa Pesmarica prinesla pozneje omenjene zборе v dokaj izboljšani obliki. P. Ang. Hribarjeva „Brambovska“ je v „Liri“ vrhutega na par mestih pokvarjena: str. 80. II. sistem in str. 83. 1. takt II. sistema, katero mesto je v originalu bolj krepko in efektno. V Maškovi „Pri zibeli“ so ostale vse napake, ki se nahajajo v IV. zv. Matične izdaje: vspeoredne oktave med II. ten. in II. basom v 3. taktu I. sistema in grdo disonujoča *des*-a v 1. taktu I. sistema in v 3. taktu II. sistema na str. 30. — Kar se tiče ponatisa skladb za „Liro“, naj bi bil g. izdajatelj pri vsaki skladbi citiral vir, od koder jo je vzel. Ponekod je to storil, mnogokrat ne. Zlasti pri D. Jenkovem zboru „Strunam“, ki — mimomogrede omenjeno — za to zbirko ni umesten, me močno zanima, odkod je ta zbor ponatisnjen. Iz dr. Čerinove Pesmarice sigurno ne, ker se od tamošnjega zbora zelo razlikuje v melodičnem in harmoničnem oziru pa tudi po nižji legi.

Še nekaj opazk o prvem zvezku. Pri št. 16. bi bil na str. 98. v II. basu boljši *as* (skup s I. basom). Harmonizacija Riharjevih „Zvonov“ (št. 21.) ni slaba, a se mi zdi ona v Aljaževi Pesmarici boljša. Harmonizacije zbora „Lahko noč“ (št. 23.) ne morem hvaliti, in to največ vsled slabih razvezov septime navzgor (štrikrat), o čemer sem že preje povedal razloge. Pri tem zboru bi bil v zadnjem taktu I. sistema v I. basu *dīs* bolj primeren nego *es*, ker se dotični alteriran ton takoj vrne navzgor. Enako: *d*, *cīs* mesto *d*, *des* v št. 47. V Mozartovem zboru (št. 49) so v II. sistemu od predzadnjega do zadnjega takta med II. ten. in II. basom vspeoredne oktave. II. ten. bolje stori, če poje mesto *a* spodnji *d*. Ne vem sicer, je li to napako zagrešil Mozart ali kdo drugi; to vem, da se ta napaka nahaja tudi v nemških zbirkah. V Beranovem „Blagoslovu“ (št. 55) naj I. in II. bas v zadnjem taktu I. sistema na str. 16¹. vzdržita s tenori vred celi noti; bo lepše in dostojnejše.

Tiskovne napake so v I. zvezku sledeče: št. 2. I. sistem zadnji takt, II. tenor: *d*; št. 5. 2. takt, tenor: *d*; št. 14. zadnji sistem, zadnji takt, I. tenor: *c*; v zadnjem taktu istega zbora na str. 95. mora biti podvojen drugi in ne prvi bas; št. 19. I. takt, 5. osminka, I. bas: *d*.

V drugem zvezku prinaša „Lira“ 60 moških zborov, med temi zopet precej narodnih (1 madjarsko, 1 finsko, 1 hrvaško, 2 češki, 1 staročeško, 2 švedski, 1 novo-grško, 1 nizozemsko, 1 angleško, 1 malorusko, 2 bolgarski), nekaj domovinskih, nekaj pesmi iz narave in tujine, pesmi različne vsebine, ter slavnostne in nabožne pesmi. Zbori v tem zvezku so večinoma umetnejši in težji nego oni v prvem zvezku. Med izvirnimi se odlikujejo zlasti Adamičevi in Foersterjevi zbori ter dr. Jos. Ipavčev zbor „Jutro“ (št. 30.). Zanimiv je Risto Savinov zbor „Kosa“ (št. 44.); Parmov zbor (št. 46) je za to zbirko sigurno predolg in tudi sicer ne brez hib (slabi septimni razvezi, par trdih mest: *g ais* na str. 166. in 174. treba popraviti v *h ais*). Beranovi zbori so splošno dokaj solidni in blagglasni.; št. 9. preveč modulira. Med narodnimi

omenjam kot posebno lepe zборе: „Ptički“ (št. 13.) in „Kmetič“ (št. 21.) Pri zadnjeimenovani skladbi se slabo sliši besedilo: „sčim boš neki oral?“ kar naj se zamenja s: „s čim boš pa zdaj oral?“ — Kar se besedila tiče, svetujem tudi pri št. 41. na strani 145. slabo deklamacijo „in vódnik je naš“ popraviti na sledeči način:

Tudi se slabo glasi v št. 42. „naróda glas“. Nadomestila za to žal trenutno ne morem dati. — Še par opazk! Pri številki 29. se mi zdi, da bo baritonist v 2. taktu in 3. taktu na str. 104. lažje pel *as* mesto *gis*. Pri številki 37. na str. 126. in 130. je pa v II. taktu zadnjega sistema za I. bas *gis* prikladnejši nego *as*. — Pri koralu (št. 52.) je melodija pri besedilu „reši nas in čuj“ nejasna; gotovo se mora glasiti: *d, d, c, c, h, c, d*, kar pa nekoliko moti neposredno prej stoječa harmonizacija: *b, d, f*. Tiskovne napake v drugem zvezku „Lire“ so: št. 17. str. 51., 1. takt zadnjega sistema II. bas: *f* mesto *es*; št. 20. str. 61. 1. takt I. sistema I. bas: zadnji dve osminki *fes, as* mesto *es as*; št. 33. str. 131. zadnji takt II. sistema I. bas: osminki *e d* meso *g fis*; št. 45. str. 158., predzadnji takt zadnjega sistema II. bas: *dis, dis, d, d*; št. 43. str. 183. zadnji takt zadnjega sistema II. bas: *as, as, as*. —

Kar je bilo treba o Družovičevi „Liri“ povedati, sem povedal. Pohvalil sem, kar je bilo hvale, pogrjal, kar je bilo graje vredno. Na razne nedostatke, ki se nahajajo v zbirki sem opozoril iz najboljšega namena, da pomagam v celoti jako dobro, za srednje šole, pa tudi za naša društva zelo porabno in bogato pesmarico očistiti in tako nekoliko prispevati k ubranemu in pravilnemu petju.

H koncu pristavljam še to, da je cena „Liri“ primeroma zelo nizka; prvi zvezek mehko vezan 1 K 70, v platno vezan 2 K 20, drugi zvezek mehko vezan 1 K 80, v platno vezan 2 K 30. Tudi oblika je prav lična in priročna. **St. Premrl.**

Milavčeve orgle v ljubljanski orglarski šoli.

Za orglarsko šolo je bilo treba novih orgel, ki bi odgovarjale zahtevam umetnega orgljanja; torej glasov raznoličnega značaja in vse udobnosti modernih orgel, da se učenci privadijo registracije in uporabe raznih kombinacij. Velike niso smele biti, ker bi zavzele preveč prostora in bi bile tudi nadležne blizu stanujočim prebivavcem. Je tedaj prava zagonetka, na majhnem prostoru postaviti vsem zahtevam ustrezajoče orgle. Menimo pa, da je zagonetka častno rešena. Dispozicija je rezultat temeljitega posvetovanja odbora samega in slove:

I. manual.

1. Principal 8'.
2. Bordunček 8'.
3. Eolina 8' iz 7.
4. Prestant 4' iz 1.

II. manual.

5. Salicional 8'.
6. Cevna flauta 8'.
7. Eolina 8'.
8. Vox coel. 8'.
9. Cevna flauta 4' iz 6'.

Pedal: 10. Bordun 16'. — 11. Ljubki bas 16', prva oktava samostojna, druga iz 2. — 12. Salicetbas 8' iz 5.

Štirje zbiralniki, ena poljubna kombinacija, vse običajne zveze.

Orgle imajo tedaj sedem samostojnih in pet kombiniranih izpremenov. V izpremenih je zastopan principalni, flautni in gambni značaj. Cele orgle se nahajajo v odmevni omari, opremljeni z zaklopnici, ki se odpirajo in zapirajo in tako omogočijo diven crescendo in decrescendo, obenem obvarujejo orgle prahu. Zategadelj orgle nimajo prospekta, ampak se popolnoma zapro. Igra se lahko pri zaprtih zaklopnicah prav tiho in to je jako ugodno, ker se pri tem ne motijo drugi učenci, ki se vadijo v sosednih sobah pri glasoviru in harmoniju. Ves ustroj ima normalne mere, funkcija

je tako precizna, da najhitrejši trilec in najdrznejša pasaža odgovarja na orglah kakor na klavirju. Za mirno in zadostno sapo skrbi električni ventilator. Intonacija je izvrstno pogodena.

Orgle nas popolnoma zadovoljujejo in veseli smo, da imamo sedaj v šoli tako lepe in moderne orgle. Stanejo pa 3.500 K, ventilator še posebej 480 K, torej skupaj 3.980 K. Upali smo, da bo mogoče pokriti svoto z doneski naših prijateljev, a darovi znesejo do danes 2.038/30 kron, tedaj je še nepokritih 1.941/70 kron. Še enkrat tedaj trkamo na dobrotna srca, da nam pomagajo v sili, saj gre za važno škofijsko stvar.

St. Premrl. P. Hug. Sattner.

Dopisi.

Rihenberg pri Gorici. Ko sem pred petimi leti in pol tukaj službo nastopil, bile so razmere jako žalostne. Ljudstvo je bilo vajeno slišati raz kora valcerje, polke, marše ter kakšen pikanten zaljubljen „solo“ s čudnim „dudljanjem“ na orglah. Zlajfalo se je pol stoletja vedno eno in isto, brez dinamike in takta. Vso to juli-lajfo iz cerkve izkudati ni bilo lahko. Ko so stari pevci videli, da ne bodo z g. župnikom in z vsem pometal, kakor se bo njim ljubilo, so šli precej v „penzijo“. Novih pevcev pa ni bilo mogoče tako hitro kaj prida naučiti. Naredilo se je kar in kolikor je bilo mogoče. Pri petih mašah je pel g. kaplan s svojim orjaškim krasnim glasom, za tihe maše pa se je v 14 dneh mešan zbor iz samih novincev skupaj sfikal. In tako je šlo naprej, zmiraj boljše. Liberalci, ki so to posebno ljubeznivi, so mene in pevce povsod — javno in zasebno — strastno napadali, da, še celo v cerkvi nam niso dali miru, dokler ni c. kr. sodnija nekaterih olike naučila.

Latinske maše pojemo sledeče: 1.) I. Schweitzer, op. 26. „Kind-Jesu-Messe“. 2.) I. Schweitzer, op. 27. „Schutzengel-Messe“. 3.) Anton Foerster, op. 15. „Missa in hon. s. Caeciliae“. 4.) V. Goller, op. 34. „Missa brevis“ in hon. s. Aloysii. 5.) Adolf Kaim, op. 1. „Missa in hon. s. Caeciliae“. 6.) Koralno: „Missa de Angelis“. Graduale in ofertorije največ iz raznih letnikov „Cerk. Glas.“ Pri tihih mašah rabimo največ „Cecilijo“ I. in II. del, „Slava Jezusu“, „Rihar renatus“, dr. Kimovčevo zbirko „Srce Jezusovo“, Spindlerjevo „Ljudsko pesmarico“, razne zbirke P. Hug. Sattnerja i. t. d. kar je boljše.

Ofertoriju in gradualu so se tudi ljudje polagoma privadili. Prej so peli za vloge vedno le slovenski, ali pa tudi kakšen latinski motet, ki ni spadal v cerkev.

Pevcev in pevk je redno 20—30, ki sodelujejo tudi pri vseh prireditvah tukajšnega izobr. društva. Vsako leto vzamejo kakšnega mladeniča-pevca k vojakom; nasprotniki pa so že več pevk spravili v svoj tabor — s plesi. V zboru vlada soglasje in odkritosrčnost, česar le prepogosto marsikje pogrešamo. G. župnik je že veliko denarja izdal za muzikalije ter mi gre povsod na roke.

Fr. Valenčič, organist.

Razne reči.

Δ V orglarski šoli bo vpisovanje učencev in sprejemni izpiti v četrtek 19. septembra ob treh popoldne.

Δ Znamenit cerkveni govor, ki ga je imel preč. g. P. Emil Volbert D. J. o priliki blagoslovljanja ljubljanskih stolnih orgel 11. febr. 1912, je izšel v posebni knjižici pod naslovom „Glasnik božje slave v svetišču Gospodovem“. Priložena je slika stolnih orgel. Dobiva se v Kat. Bukvarni. Cena 40 vinarjev.

Δ V občeznani romarski cerkvi „Marija Pomagaj“ na Brezjah bo orglarski mojster Anton Dornič iz Radovljice postavil na veliki kor nove orgle z 47 registri.

Službo organista bi rad prevzel g. Ignac Kožlin, bivši organist v Komnu na Krasu in v Besnici na Gorenjskem. Zmožen je tudi voditi godbo na lok in na pihala. Sedanje njegovo bivališče je: Dobrovo pri Korminu (Primorsko).

Današnjemu listu je pridejana 9. števil. prilog.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge Stanko Premrl.

Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani.